

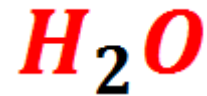
Woda – cud natury

dr inż. Romuald Kędzierski

Co nazywamy wodą?

Jest to związek chemiczny zwany tlenkiem wodoru o wzorze chemicznym:

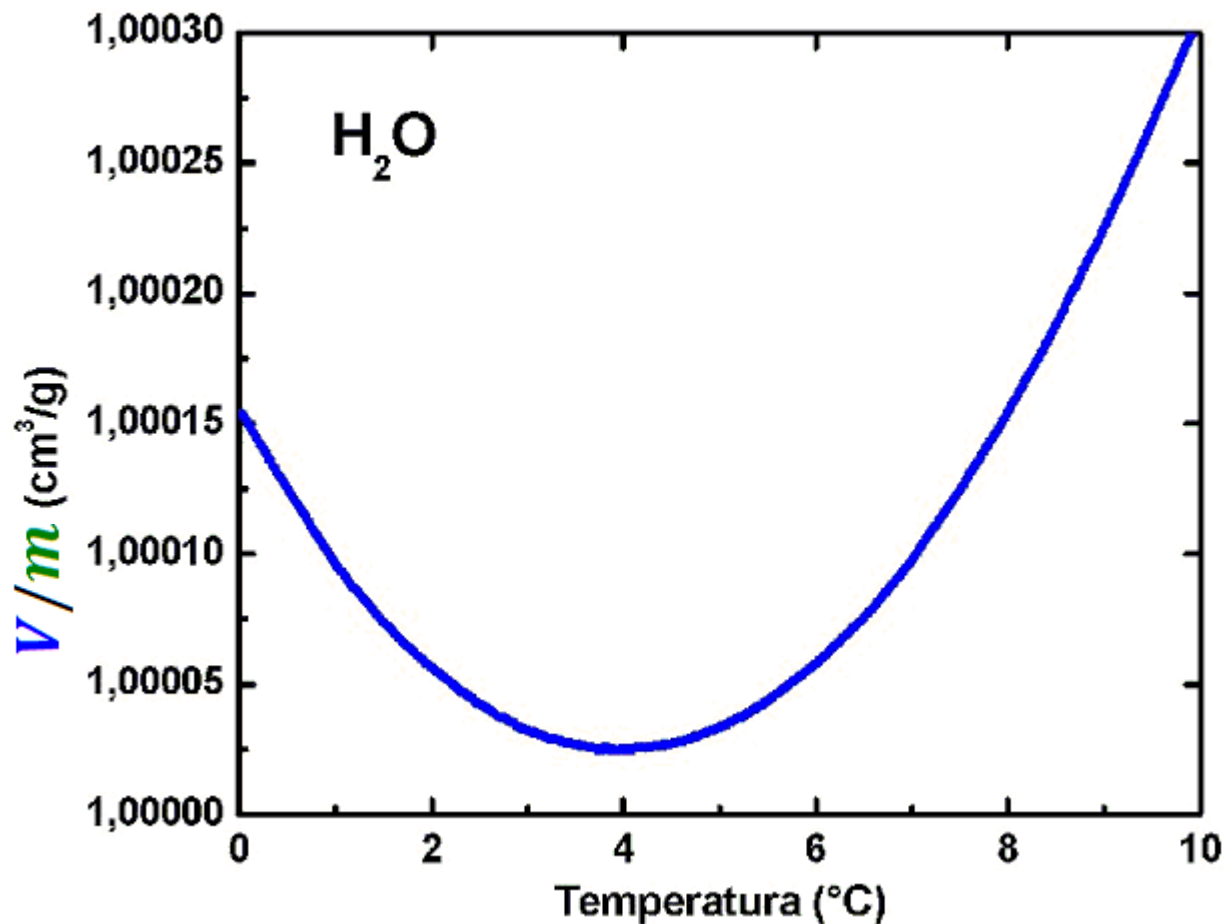
W jakich stanach skupienia może występować woda?

W stanie (lotnym) gazowym → para wodna (gaz wodny)

W stanie stałym → lód

W stanie ciekłym → woda

Anormalna rozszerzalność cieplna wody w stanie ciekłym?

Wniosek:

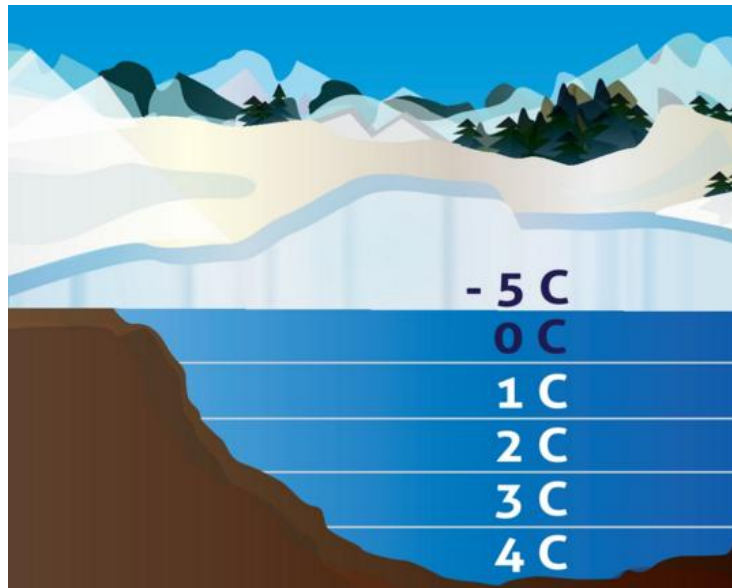
W temperaturze około 4°C , dana masa wody zajmuje najmniejszą objętość

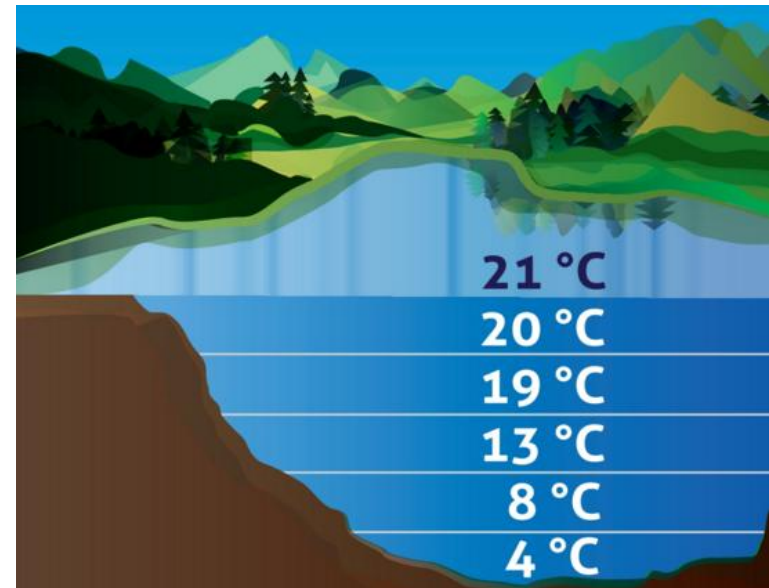
W tej temperaturze jej gęstość jest maksymalna!

Rozkład temperatur wody w odpowiednio głębokim zbiorniku

ZIMA

LATO

Dlaczego odpowiednio głęboki zbiornik nigdy nie zamarza do dna?

*Gdyż woda o temperaturze około 4 stopnie Celsjusza ma **największą gęstość!***

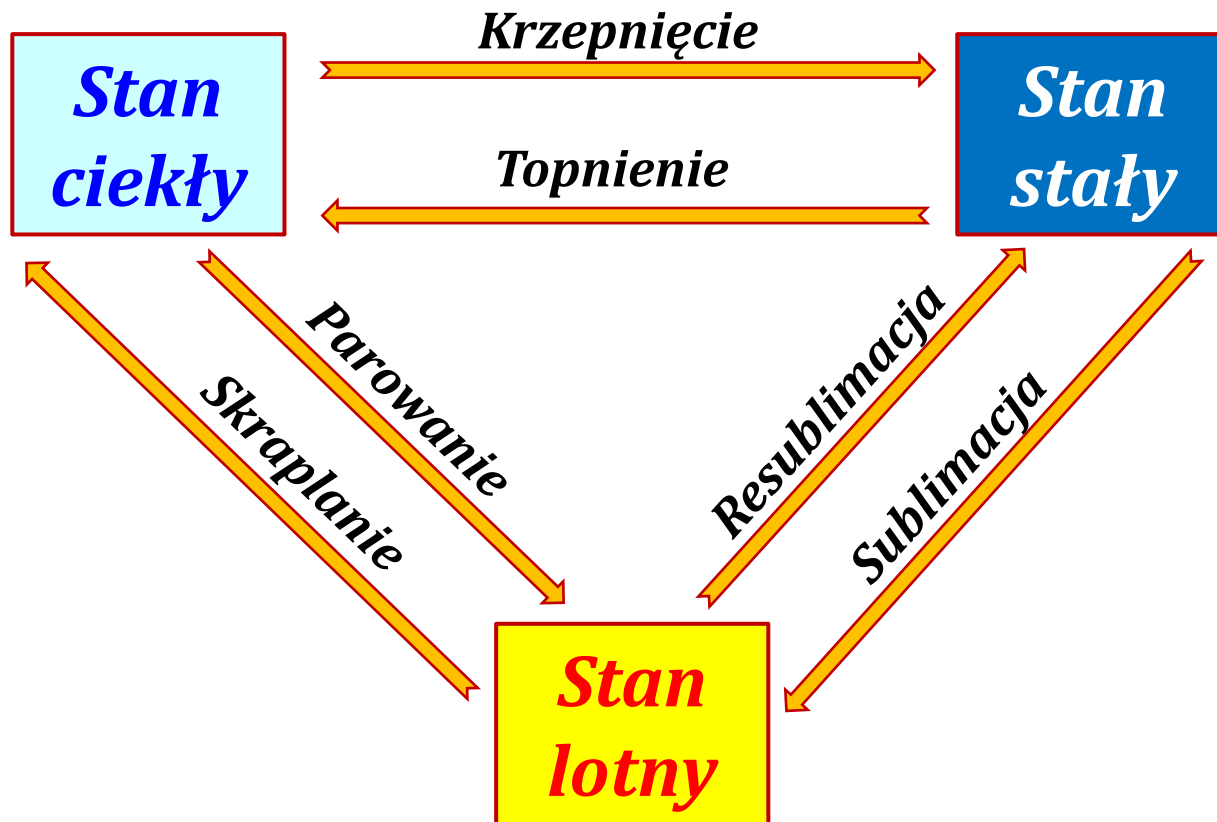
Czy podczas krzepnięcia stałej masy wody jej objętość się zmienia?

***Tak!** Woda krzepnąc zwiększa swoją objętość.*

Dlaczego góra lodowa pływa w wodzie a nie tonie w niej?

*Gdyż gęstość **lodu** jest **mniejsza** od gęstości **wody**.*

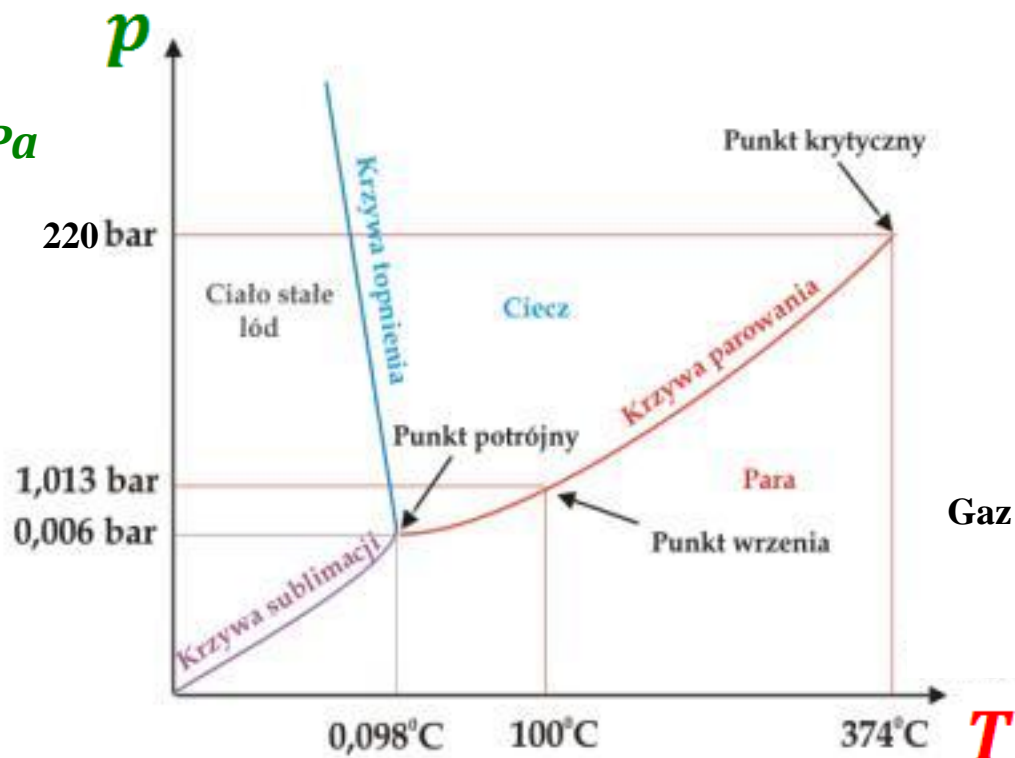
Przejścia pomiędzy różnymi stanami skupienia wody

Od czego zależy w jakim stanie skupienia występuje H_2O ?

Od *temperatury* i *ciśnienia*!

$1 \text{ bar} = 1000 \text{ hPa}$

Wykres fazowy wody

- 1. Czy woda w stanie ciekłym może występować w dowolnej temperaturze?**
- 2. Czy można otrzymać ciekłą wodę o temperaturze $320\text{ }^{\circ}\text{C}$? Jeżeli tak, to czy zawsze jest to możliwe?**
- 3. Czy można otrzymać ciekłą wodę o temperaturze $\text{minus } 10\text{ }^{\circ}\text{C}$? Jeżeli tak, to czy zawsze jest to możliwe?**
- 4. Czy lód może się topić już w temperaturze $\text{minus } 20\text{ }^{\circ}\text{C}$? Jeżeli tak, to jak to osiągnąć?**
- 5. Dlaczego w garnku zwanym szybkowar można szybciej ugotować zupę niż w garnku otwartym?**
- 6. Dlaczego gotując wodę w otwartym naczyniu na szczycie Mount Everestu, nie można porządnie zaparzyć żadnego gatunku herbaty?**
- 7. Czy można doprowadzić wodę w stanie ciekłym do wrzenia bez jej ogrzewania? Jeżeli tak, to czy zawsze to jest możliwe?**
- 8. Czy można doprowadzić do skroplenia parę wodną bez jej schłodzenia? Jeżeli tak, to czy zawsze to jest możliwe?**
- 9. Czy można doprowadzić wodę w stanie ciekłym do krzepnięcia bez jej schładzania? Jeżeli tak, to czy zawsze to jest możliwe?**

Czy obecność w pobliżu miejsca zamieszkania dużych zbiorników wodnych ma wpływ na „ostrość” zimy lub lata?

Tak!

Czym to jest spowodowane?

Dużą wartością tzw. **ciepła właściwego wody**
i ciepła topnienia lodu.

Ciepło właściwe wody - informuje, ile energii w formie ciepła trzeba dostarczyć do 1 kg wody w stanie ciekłym, aby spowodować wzrost jej temperatury o 1 K (1°C), bez zmiany ciśnienia i stanu skupienia.

$$c_w \cong 4200 \frac{J}{kg \cdot K}$$

Ciepło parowania wody - informuje, ile energii w formie ciepła trzeba dostarczyć do 1 kg wody w temperaturze wrzenia, aby spowodować całkowite jej odparowanie, bez zmiany ciśnienia i temperatury.

$$q_p \cong 2,2 \cdot 10^6 \frac{J}{kg \cdot K}$$

Ciepło topnienia lodu - informuje, ile energii w formie ciepła trzeba dostarczyć do 1 kg lodu o temperaturze topnienia, aby spowodować całkowite jego stopienie, bez zmiany ciśnienia i temperatury.

$$q_t \cong 3,3 \cdot 10^5 \frac{J}{kg \cdot K}$$

- 1. Dany jest 1 kg wody.** Który z procesów wymaga dostarczenia największej ilości energii w formie ciepła: jej stopienie w temperaturze topnienia, jej ogrzanie w stanie ciekłym o 1 stopień Celsjusza czy jej odparowanie w temperaturze wrzenia? Dlaczego?
- 2. Dlaczego chodząc w upalne lato nad brzegiem morza, czasami piasek jest tak gorący, że parzy, natomiast woda jest znacznie zimniejsza?**
- 3. Gdzie zima jest łagodniejsza (na tej samej szerokości geograficznej): w głębi lądu czy w pobliżu dużych zbiorników wody (np. morza)? Dlaczego?**
- 4. Gdzie latem jest bardziej gorąco (na tej samej szerokości geograficznej): w głębi lądu czy w pobliżu dużych zbiorników wody (np. morza)? Dlaczego?**

Wilgotność powietrza

Informuje o zawartości pary wodnej w powietrzu

Co wpływa na wilgotność powietrza w domu?

- *czynności związane z użyciem wody, np. pranie, mycie podłóg, kąpiel*
- *naturalna utrata wilgoci przez zwierzęta, ludzi, rośliny*
- *temperatura powietrza w domu*
- *zewnętrzne warunki atmosferyczne*

Co nazywamy wilgotnością bezwzględną?

*Określa ją masa pary wodnej (wyrażona w gramach)
znajdująca się w 1 m³ powietrza*

$$W_b = \frac{m_p}{V} \quad \frac{g}{m^3}$$

Przykład.

Sala lekcyjna ma kształt prostopadłościanu o wymiarach:

$$\text{dł.} \times \text{szer.} \times \text{wys.} = 8 \text{ m} \times 5 \text{ m} \times 3 \text{ m}$$

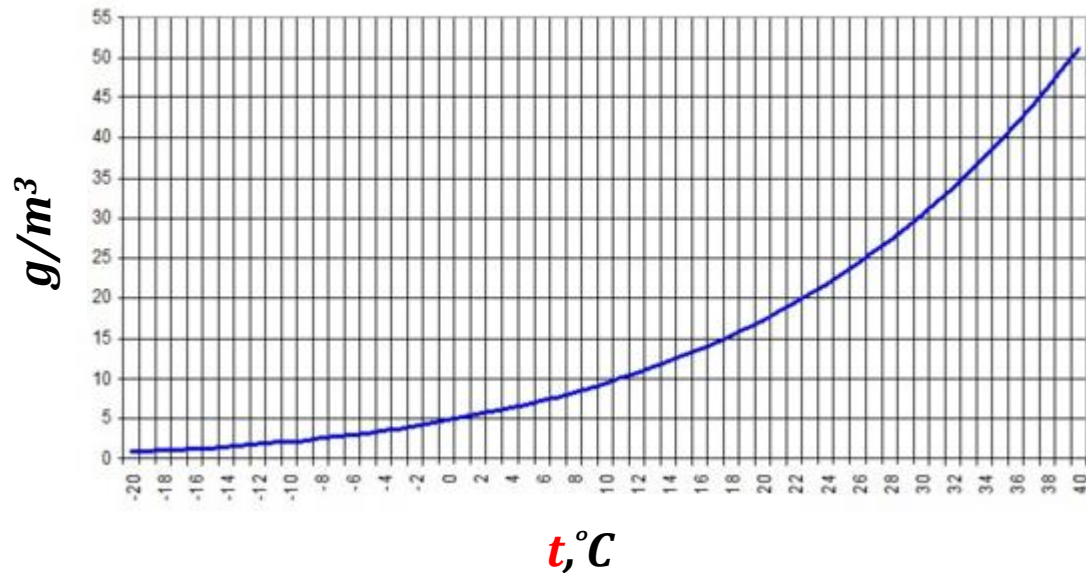
*Oblicz wartość wilgotności bezwzględnej, jeżeli łączna masa pary wodnej znajdującej się w powietrzu (w tym pomieszczeniu) wynosiła **0,96 kg**.*

Czy wartość wilgotności bezwzględnej obiektywnie określa stopień nawilgocenia powietrza ?

NIE!

Masa pary wodnej, która może się maksymalnie znaleźć w **1 m³** powietrza **zależy od jego temperatury!**

Zależność maksymalnej masy pary wodnej, która może się znajdować w 1 m^3 powietrza (tzw. *pary nasyconej*) od jego temperatury.

Wilgotność względna powietrza

Jest to stosunek masy pary wodnej, która aktualnie znajduje się w 1 m^3 powietrza, do masy pary nasyconej zawartej w 1 m^3 powietrza o takiej samej temperaturze.

$$W_r = \frac{m_p}{m_{p,n}} \cdot 100\%$$

Czy wartość wilgotności względnej powietrza ma wpływ na samopoczucie człowieka?

TAK!

Zbyt *niska* wilgotność powietrza:

- *unoszą się w nim dużo kurzu oraz różnego rodzaju drobnoustrojów:*
  - ➡ *kaszel, katar, reakcje alergiczne*
- *wysuszanie śluzówki oczu, nosa oraz gardła:*
  - ➡ *podatność na infekcje; zwłaszcza niemowlęta i dzieci*

Zbyt *wysoka* wilgotność powietrza:

- *skraplanie się jej nadmiaru:*
  - ➡ *materiały porowate stają się miejscem do intensywnego rozmnażania się roztoczy, grzybów pleśniowych czy bakterii gnilnych*
- *utrudnione chłodzenie organizmu przez pocenie się*

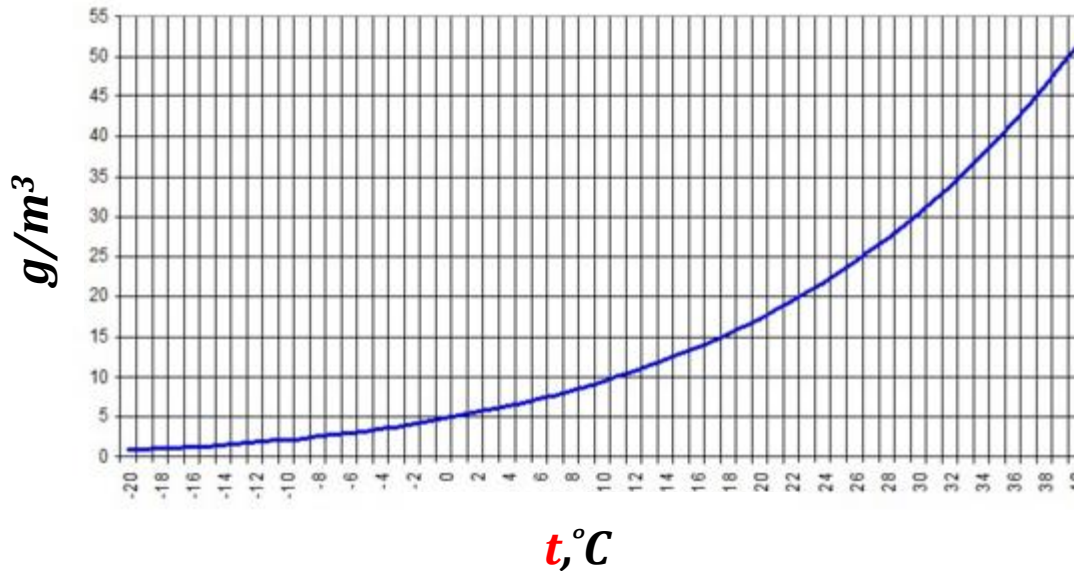
Jaka powinna być optymalna wilgotność względna powietrza w pomieszczeniu zamkniętym?

Człowiek najlepiej się czuje, jeżeli wilgotność względna mieści się w przedziale:

40% ÷ 60%

Wartość tej wilgotności względnej zależy od temperatury powietrza!

<i>Temperatura powietrza w stopniach Celsjusza</i>	<i>Optymalna wilgotność względna powietrza</i>
<i>< 18</i>	<i>65%</i>
<i>18 - 24</i>	<i>60%</i>
<i>>24</i>	<i>55%</i>

Problemy do rozwiązania:

- 1. Powietrze w pewnym pokoju zawiera stałą masę pary wodnej. Co się stanie z wilgotnością bezwzględną i względną powietrza w pokoju, jeżeli temperatura powietrza wzrośnie (np. po włączeniu kaloryferów)?***
- 2. W jaki sposób można zwiększyć wilgotność względną powietrza w pokoju nie zmieniając masy pary wodnej w nim się znajdującej?***

$$W_r = \frac{m_p}{m_{p,n}} \cdot 100\%$$

Problemy do rozwiązania:

- 3.** *W pokoju o objętości 50 m^3 znajduje się powietrze o temperaturze 20°C . Oblicz łączną masę pary wodnej w tym pokoju, jeżeli w 1 m^3 powietrza o takiej temperaturze można zmieścić maksymalnie $17,3 \text{ g}$ pary wodnej, natomiast wilgotność względna wynosiła 60% .*
- 4.** *W pokoju o objętości 50 m^3 znajduje się powietrze o temperaturze $t_1=20^\circ\text{C}$ i wilgotności $W_{r,1}=50\%$. Oblicz o ile punktów procentowych zmieni się wilgotność względna powietrza, jeżeli zostanie ogrzane do temperatury $t_2=30^\circ\text{C}$ a masa pary wodnej w nim się znajdującej nie ulegnie zmianie. ($m_{p,n,1}=17,3 \text{ g}$, $m_{p,n,2}=23 \text{ g}$)*

Problemy do rozwiązania:

- 1. Powietrze w pewnym pokoju zawiera stałą masę pary wodnej. Co się stanie z wilgotnością bezwzględną i względną powietrza w pokoju, jeżeli temperatura powietrza wzrośnie (np. po włączeniu kaloryferów)?***
- 2. W jaki sposób można zwiększyć wilgotność względną powietrza w pokoju nie zmieniając masy pary wodnej w nim się znajdującej?***
- 3. W pokoju o objętości 50 m^3 znajduje się powietrze o temperaturze 20°C . Oblicz łączną masę pary wodnej w tym pokoju, jeżeli w 1 m^3 powietrza o takiej temperaturze można zmieścić maksymalnie $17,3 \text{ g}$ pary wodnej, natomiast wilgotność względna wynosiła 60% .***
- 4. W pokoju o objętości 50 m^3 znajduje się powietrze o temperaturze $t_1=20^\circ\text{C}$ i wilgotności $W_{r,1}=50\%$. Oblicz o ile punktów procentowych zmieni się wilgotność względna powietrza, jeżeli zostanie ogrzane do temperatury $t_2=30^\circ\text{C}$ a masa pary wodnej w nim się znajdującej nie ulegnie zmianie. ($m_{p,n,1}=17,3 \text{ g}$, $m_{p,n,2}=23 \text{ g}$)***

*By dojsć do źródła,
trzeba ...*

płynąc pod prąd!

Stanisław Jerzy Lec